

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
М.Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті

«Қылмыстық процесс және криминалистика» кафедрасы

Қылмыстық процеске қатысатын өзгеде адамдар

Орындаған: Уалиханов Ә.

Тобы: ЮМ-14-1К1

Қабылдаған: Альшуразова Р.

Шымкент 2016 ж.

- Қылмыстық процеске қатысатын өзгеде адамдар
 - Куә
 - Маман
 - Аудармашы
 - Сарапшы
 - Куәгер
 - Сот отырысының хатшысы
 - Сот приставы
 - Медиатор

Куә

Іс үшін маңызы бар қандай да бір мән-жай белгілі болуы мүмкін кез келген адам айғақтар беру үшін куә ретінде шақырылуы және одан жауап алынуы мүмкін

Куә ретінде жауап алынуға жатпайды:

1) қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге қатысуына байланысты, сондай-ақ сот шешімін шығару кезінде туындаған мәселелерді кеңесу бөлмесінде талқылау барысында өздеріне белгілі болған істің мән-жайлары туралы – судья, алқаби;

2) төрешінің міндеттерін атқаруға байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы — төреші;

3) өзінің міндеттерін орындауына байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы – күдіктінің, айыпталушының, сотталушының, сотталған адамның қорғаушысы, сол сияқты олардың заңды өкілдері, жәбірленушінің, азаматтық талапкердің және азаматтық жауапкердің өкілі, сондай-ақ куәнің адвокаты;

4) тәубаға келу үстінде өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы – діни қызметші;

5) өзінің жасының толмауына не психикалық немесе дене кемістіктеріне байланысты іс үшін маңызы бар мән-жайларды дұрыс қабылдауға және олар туралы айғақ беруге қабілетсіз адам;

6) медиацияны жүргізуге байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы – медиатор;

7) ұлттық қауіпсіздікке қатер төндіретін жағдайларды қоспағанда, өз қызметін жүзеге асыруға байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы – ұлттық алдын алу тетігінің қатысушысы куә ретінде жауап алынуға жатпайды.

Куәнің құқығы

қылмыстық жазаланатын іс-әрекет немесе әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін оның өзін, жұбайын (зайыбын) немесе жақын туыстарын қудалауға әкеп соғатын айғақтар беруден бас тартуға;

өзінің ана тілінде немесе өзі білетін тілде айғақтар беруге;

аудармашының тегін көмегін пайдалануға;

өзінен жауап алуға қатысатын аудармашыға қарсылық білдіруді мәлімдеуге;

жауап алу хаттамасына айғақтарды өз қолымен жазуға;

анықтаушының, тергеушінің, прокурордың және соттың әрекеттеріне (әрекетсіздігіне) шағым келтіруге, өзінің құқықтары мен заңды мүдделеріне қатысты, оның ішінде қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішхаттар мәлімдеуге;

анықтаушының,
тергеушінің,
прокурордың және
соттың шақыруы
бойынша келуге

іс бойынша
болғанның бәрін
шынайы түрде
хабарлауға және
қойылған
сұрақтарға жауап
беруге

тергеу әрекеттерін
жүргізген кезде
және сот отырысы
уақытында
белгіленген
тәртіпті сақтауға.

Куәнің міндеті

егер өзіне бұл туралы
анықтаушы, тергеуші
немесе прокурор
ескерткен болса, іс
бойынша өзіне
белгілі мән-жайлар
туралы мәліметтерді
жария етпеуге

Сарапшы

Сарапшы ретінде арнаулы ғылыми білімі бар, іске мүдделі емес адам шақырылуы мүмкін. Сараптама жүргізу тапсырылуы мүмкін адамға қойылатын өзге де талаптар ҚР Қылмыстық кодекстің 273- бабының бірінші бөлігінде белгіленеді.

Сарапшыны шақыру, сараптаманы тағайындау және жүргізу ҚР Қылмыстық кодекстің 35-тарауында, сондай-ақ ҚР Қылмыстық кодекстің 373-бабында көзделген тәртіппен жүзеге асырылады.

сараптаманың
нысанасына жататын
материалдармен
танысуға

қылмыстық процесті жүргізетін органның және іс бойынша іс жүргізуге қатысатын өзге де тұлғалардың сараптама жүргізу кезінде өзінің құқықтарына қысым көрсететін шешімдері мен әрекеттеріне шағым жасауға;

Сарапшының құқығы:

қорытынды беру үшін өзіне қажетті қосымша материалдарды беру туралы, сондай-ақ қауіпсіздік шараларын қолдану туралы өтінішхаттар мәлімдеуге

сараптаманы тағайындаған органның келісімі бойынша, сот-сараптамалық зерттеу барысында анықталған, іс үшін маңызы бар, сот сараптамасын тағайындау туралы қаулыда қамтылған мәселелердің шегінен шығатын мән-жайлар бойынша өз құзыреті шегінде қорытынды беруге

қылмыстық процесті жүргізетін органның рұқсатымен процестік әрекеттерді жүргізуге және сот отырысына қатысуға және оларға қатысатын тұлғаларға сараптама нысанасына қатысты сұрақтар қоюға

Сарапшының құқысы

емес

қылмыстық процесті жүргізетін органды хабардар етпестен, процеске қатысушылармен сараптама жүргізуге байланысты мәселелер бойынша келіссөздер жүргізуге

зерттеу үшін материалдарды өз бетінше жинауға

егер сараптама тағайындаған органның бұған арнайы рұқсаты болмаса, объектілерді толық немесе ішінара жоюға не олардың сыртқы түрін немесе негізгі қасиеттерін өзгертуге әкеліп соғуы мүмкін зерттеулер жүргізуге

Сарапшының міндеті

қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша келуге

өзіне ұсынылған объектілерге жан-жақты, толық және объективті зерттеу жүргізуге, қойылған мәселелер бойынша негізделген және объективті жазбаша қорытынды беруге

жүргізілген зерттеуге және берілген қорытындыға байланысты мәселелер бойынша айғақтар беруге

зерттеуге ұсынылған объектілердің сақталуын қамтамасыз етуге

Маман

Қылмыстық іс бойынша іс жүргізуге маман ретінде қатысу үшін қылмыстық процестің қатысушыларына өзінің арнайы құзыретіне кіретін мәселелерді түсіндіру, сондай-ақ ғылыми-техникалық құралдарды қолдану жолымен дәлелдемелерді жинауда, зерттеуде және бағалауда жәрдем көрсету үшін қажетті арнаулы білімі бар, іске мүдделі емес адам тартылуы мүмкін. Кәметке толмаған адамның қатысуымен болатын тергеу және өзге де процестік әрекеттерге қатысатын педагог та, психолог та, сол сияқты оны сарапшы етіп тағайындаған жағдайларды қоспағанда, тергеу және өзге де процестік әрекеттерге қатысатын дәрігер де мамандар болып табылады

Маманның құқысы

қауіпсіздік
шараларын
қолдану
туралы
өтінішхат
мәлімдеуге

аудармашыға
қарсылық
білдіруді
мәлімдеуге

қорытынды беру
үшін өзіне
қажетті қосымша
материалдар
беру туралы
өтінішхаттар
мәлімдеуге

өзінің
шақырылу
мақсатын
білуге

қылмыстық
процесті
жүргізетін
органның
әрекеттеріне
шағым
келтіруге

зерттеу
нысанасына
жататын
материалдарм
ен танысуға:

егер тиісті арнаулы
білімі мен дағдысы
болмаса, іс бойынша
іс жүргізуге
қатысудан бас тартуға

Маманның міндеті:

- қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша келуге;

- дәлелдемелерді жинауға, зерттеу мен бағалауға жәрдем көрсету үшін арнаулы білімін, дағдысын және ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып, тергеу әрекеттерін жүргізу мен сот талқылауына қатысуға;

-өзі орындаған әрекеттерге қатысты түсінік беруге, ҚР Қылмыстық процестік кодексінің 80-бабының екінші бөлігінде көзделген жағдайда зерттеу жүргізуге және қорытынды беруге;

- істің мән-жайлары туралы мәліметтерді және іске қатысуына байланысты өзіне белгілі болған өзге де мәліметтерді жария етпеуге;

- тергеу әрекеттері жүргізілген кезде және сот отырысы уақытында тәртіп сақтауға;

- зерттеуге ұсынылған объектілердің сақталуын қамтамасыз етуге

Аудармашы

Аударма жасау үшін білу қажет тілді меңгерген және күдікті, айыпталушы, сотталушы, олардың қорғаушылары не жәбірленуші, азаматтық талапкер, азаматтық жауапкер немесе олардың өкілдері, сондай-ақ куәлар және өзге де процеске қатысушылар іс бойынша іс жүргізілетін тілді білмеген жағдайларда, сол сияқты жазбаша құжаттарды аудару үшін тергеу және сот әрекеттеріне қатысуға тартылған, іске мүдделі емес адам аудармашы ретінде шақырылады.

Құқығы

аударманы жүзеге асыру кезінде қатысатын адамдарға аударманы нақтылау үшін сұрақтар қоюға;

жүргізуіне өзі қатысқан тергеу әрекеттерінің немесе өзге де процестік әрекеттердің хаттамасымен, сондай-ақ тиісті бөлігінде сот отырысының хаттамасымен танысуға және аударманың толықтығы мен дұрыстығына қатысты, хаттамаға енгізілуге жататын ескертулер жасауға

егер оның аудару үшін қажетті білімі болмаса, іс бойынша іс жүргізуге қатысудан бас тартуға

қылмыстық процесті жүргізетін органның әрекеттеріне шағым келтіруге;

Міндеті

қылмыстық процесті жүргізетін органның шақыруы бойынша келуге

өзіне тапсырылған аударманы дәл және толық орындауға;

аудармашы ретінде тартылуына байланысты өзіне белгілі болған істің мән-жайлары туралы мәліметтерді немесе өзге де деректерді жария етпеуге

тергеу әрекеттері жүргізілген кезде және сот отырысы уақытында тәртіп сақтауға

Куәгер

Қылмыстық қудалау органы осы Кодексте көзделген жағдайларда тергеу әрекетін жүргізу фактісін, оның барысы мен нәтижелерін куәландыру үшін тартқан адам куәгер болып табылады.

Өздерінің қатысуымен болып жатқан әрекеттерді толық және дұрыс қабылдауға қабілетті және ҚР Қылмыстық процесілік кодексінің 90-бабына сәйкес өздеріне қарсылық білдірілуге жатпайтын, іске мүдделі емес және қылмыстық қудалау органдарынан тәуелсіз кәмелеттік жасқа толған азаматтар ғана куәгер бола алады.

Тергеу әрекеттерін жүргізуге кемінде екі куәгер қатысады.

Сот отырысының хатшысы .

Сот отырысының хаттамасын жүргізетін, сондай-ақ сот отырысының аудио-, бейнетіркелуін қамтамасыз ететін, қылмыстық іске мүдделі емес мемлекеттік қызметші сот отырысының хатшысы болып табылады

Сот отырысының хатшысы:

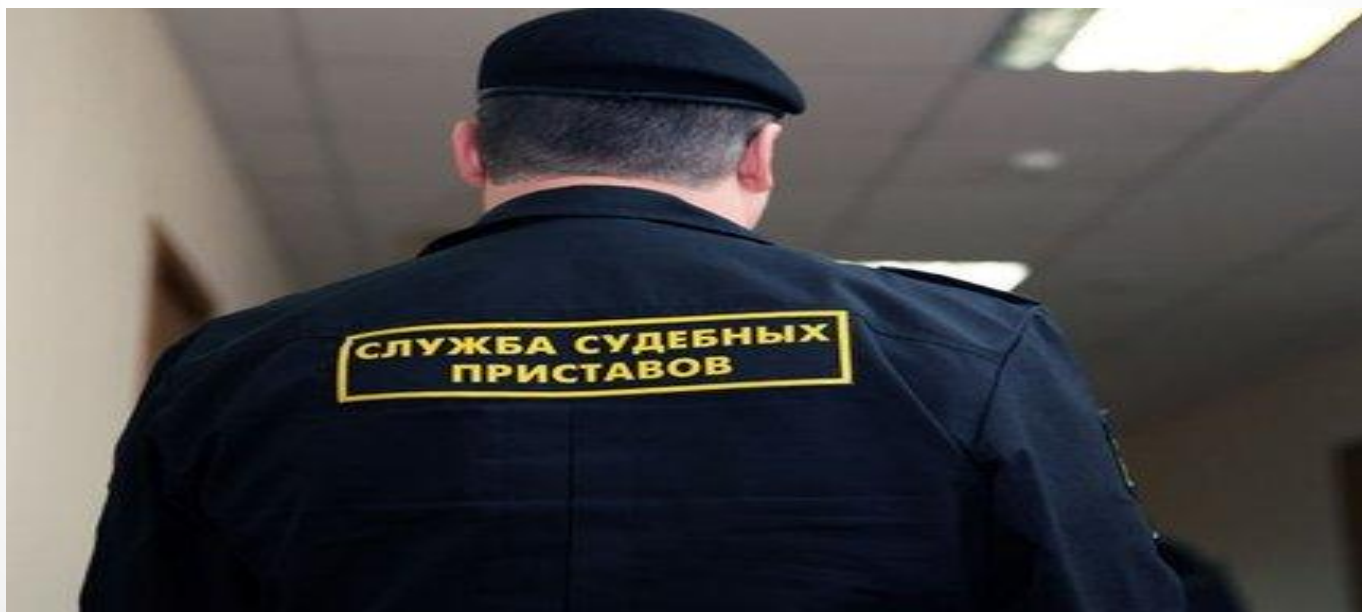
- өзі хаттамалауды қамтамасыз етуі қажетті барлық уақытта сот отырысының залында болуға және сот отырысынан төрағалық етушінің рұқсатынсыз кетпеуге;
- хаттамада соттың әрекеттері мен шешімдерін, соттың отырысына қатысушы барлық тұлғалардың өтінішхаттарын, қарсылықтарын, айғақтарын, түсініктемелерін, сондай-ақ сот отырысының хаттамасында көрсетілуге жататын басқа да мән-жайларды толық және дұрыс жазуға;
- сот отырысының хаттамасын осы Кодексте белгіленген мерзімде дайындауға;
- төрағалық етушінің заңды өкімдеріне бағынуға;
- жабық сот отырысына қатысуына байланысты өзіне белгілі болған мән-жайлар туралы мәліметтерді жария етпеуге міндетті.
- Сот отырысының хатшысы сот отырысы хаттамасының толықтығы мен дұрыстығы үшін жеке жауаптылықта болады.
- Сот отырысының хаттамасына анық емес не шындыққа сай келмейтін мәліметтерді енгізген жағдайда, хатшы заңда көзделген жауаптылықта болады.

Сот приставы

Өзіне соттар қызметінің белгіленген тәртібін қамтамасыз ету жөніндегі заңмен жүктелген міндеттерді орындайтын лауазымды адам сот приставы болып табылады

Сот приставы сот талқылауы кезінде залдағы тәртіпті сақтап тұрады, төрағалық етушінің өкімдерін орындайды және соттарда судьяларды, куәларды және процеске басқа да қатысушыларды қорғауды жүзеге асырады, оларды бөгде адамдардың ықпалынан қорғайды, соттың процестік әрекеттер жүргізуіне жәрдемдеседі, сотқа келуден жалтарған адамдарды күштеп әкелуді жүзеге асырады, өзіне заңмен жүктелген басқа да өкілеттіктерді жүзеге асырады.

Қолданылған әдебиеттер.

1. Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі, 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ